Fremskyndelse eller fritagelse?

Naturforeningen Ådal og Bakker · Borgermødet i Horsens 29. oktober 2026

De nye regler skal gøre det hurtigere at bygge elnet, solceller og vindmøller. Energistyrelsens borgermøde i Horsens om den nye 400 kV-forbindelse mellem Aarhus og Aabenraa efterlod et klart indtryk af, hvordan de bruges: Naturen bliver ikke undersøgt der, hvor masterne skal stå, borgernes viden kommer ikke med, og linjeføringen er ikke til debat.

Energinets entreprenører i gang med en boring på en mark i ådalen.

Torsdag den 29. oktober inviterede Energistyrelsen til borgermøde på VIA University College i Horsens om udkastet til områdebekendtgørelse og miljøvurdering for Nyt elnet Aarhus-Aabenraa. Med de nye regler om netfremskyndelse bliver miljøet vurderet for et stort område på forhånd, så Energinets konkrete projekt bagefter kan godkendes hurtigere. Tilsvarende regler gælder for områder til solceller og vindmøller. Mødet viste, hvad det betyder i praksis.

Ingen er ude i naturen

Energistyrelsen slog fra start fast, at miljøvurderingen ikke handler om den konkrete linjeføring. Den bygger på eksisterende databaser og Energinets generelle beskrivelser af anlæggene. Det, der gør processen hurtig, er ifølge styrelsen netop, at ingen skal ud i felten og undersøge, hvad der faktisk lever

der, hvor ledningen skal gå.

En deltager spurgte, hvilken uafhængig myndighed der så vurderer den konkrete linje i forhold til naturen, før den ligger fast. Svaret var, at Energinet sender en ansøgning til Energistyrelsen, som godkender den. Da styrelsen sagde, at ”man” har vurderet, at reglerne er stærke nok til at beskytte naturen, spurgte en deltager, hvem ”man” er. Svaret var: ”Det er os.”

Det er altså den samme styrelse, der har afgrænset området, står for miljøvurderingen og skal godkende Energinets projekt.

Borgernes viden falder igennem

En lodsejer fortalte, at en biologisk rapport om fuglelivet på hans jord blev sendt til Energinet, men aldrig nåede frem til miljørådgiveren, fordi rådgiverens opgave kun var at vurdere eksisterende data. Rapporten blev derefter sendt til både Energinet og Energistyrelsen uden svar. Fra panelet lød det, at man kender rapporten og har taget højde for fuglene.

Ynglende traner tæt ved linjen er heller ikke med, fordi de ikke er registreret. Og i et område, hvor lodsejere har taget rigtig mange billeder af røde glenter og lagt observationerne ind i Arter.dk, figurerer arten ikke i materialet. Styrelsens svar var, at fraværet af feltundersøgelser er lagt ind i regelsættet som metoden.

Når manglende undersøgelser er metoden, er det borgerne, der skal finde fejlene. Men det er svært, når deres oplysninger ikke kommer med.

Energinets tal bliver ikke efterprøvet

Miljørapporten regner med 0 til 10 lastbiler om dagen ved en transformatorstation. En deltager pegede på, at tilsvarende projekter ligger på 60 til 100, og spurgte, hvordan styrelsen havde kvalitetssikret tallene. Svaret var, at tallene kommer fra Energinet, og at man kan sende et høringssvar.

Støjberegningerne er ifølge styrelsen generelle, fordi de konkrete anlæg ikke kendes, og derfor fastsættes der ingen afstand til boliger. En deltager kunne ikke forstå prioriteringen: Fortidsminder får en beskyttelseszone på 100 meter, mens de mennesker, der bor ved en ny transformatorstation, ikke får nogen tilsvarende beskyttelse.

Transformatorstationen ved Malling skal ifølge Energinets egne stationsnotater bruge omkring 14 hektar nu og op mod 24 hektar på sigt. Styrelsen bekræftede, at transformatorstationens størrelse til fremtidige udvidelser er en del af det nuværende projekt. En deltager konkluderede, at man dermed låser et fremtidigt projekt fast på det nuværende projekts grundlag, uden at det fremtidige projekt nogensinde bliver vurderet selvstændigt eller offentligt.

”Et tog, der bare kører”

> *”Det lyder, som om det bare er et tog, der kører.”*
>
> Henriette Toftegaard, formand for Den Nationale Alliance - Beskyt natur Bevar lokalsamfund

Henriette Toftegaard, formand for Den Nationale Alliance, satte ord på det, mange i salen tænkte. Hun pegede på, at hverken afværgeforanstaltninger eller erstatningsnatur kan flytte Energinets retning: ”Det lyder, som om det bare er et tog, der kører.”

Hun fremhævede også, hvordan Odder Kommune i foråret 2025 fik linjen flyttet ud af kommunen og ind i Skanderborg Kommune. Efter hendes opfattelse skete det af hensyn til et biogasanlæg. Linjen blev i stedet presset ind over en ådal med naturbeskyttelse, hvor den nu støder op mod både beskyttelseslinjer langs åen og det klima-lavbundsprojekt, som Naturstyrelsen undersøger i området. Borgerne i det nye område vidste intet, og Skanderborg Kommune fik ikke samme mulighed for at blive hørt. ”Hvis naturen ikke kan vinde her, men et anlæg godt kan, så virker det mærkeligt,” sagde hun.

Hun fortalte også om lodsejere, der pludselig ser folk i gule jakker grave på deres marker uden at have hørt et ord fra Energinet på forhånd. Og hun var ikke i tvivl om borgernes muligheder: Der har ikke på noget tidspunkt været en reel og åben borgerinddragelse, Energinet er ikke flinke til at give oplysninger, og høringssvar ender som ”taget til efterretning”. Hun kaldte mødet et proformamøde og opfordrede styrelsen til at holde Energinet i nakken. Salen klappede.

Linjeføringen er ikke til debat

”Vi er her ikke for at diskutere linjeføring,” svarede styrelsen, da en deltager spurgte, hvad der sker, hvis linjen flyttes og rammer nye borgere. Ifølge deltageren lavede Energinet ved sidste runde omkring 40 ændringer, heraf 20 store, uden at de nye berørte kunne gøre indsigelse. Styrelsen kaldte linjeføringen Energinets endelige bud.

Flere kaldte processen bagvendt: Linjen blev lagt frem før miljøvurderingen, og der har ikke været høring om den seneste linjeføring. Styrelsen svarede, at det er Energinets proces. Der kan først klages, når bekendtgørelsen er udstedt, og en klage har ikke automatisk opsættende virkning.

Hastighed frem for omhu

Høringen løber kun fire uger, fra 21. oktober til 18. november. Da en deltager spurgte hvorfor, svarede styrelsen, at ”man politisk har ønsket hastighed i den her proces”. Mødet blev holdt en uge inde i høringen, og mange kender stadig ikke til den. Den kommende høring om landsplandirektivet bliver dog på otte uger, har Energistyrelsen efterfølgende bekræftet.

Energistyrelsens velkomst på borgermødet i Horsens 29. oktober 2026. Skærmen viser, hvor høringssvarene skal sendes hen.

”Hvis Horsens Kommune kan finde os”

Den skarpeste kritik af informationen kom fra en deltager, der havde fulgt sagen tæt siden foråret. Hun havde tilmeldt sig Energinets nyheder, men fik aldrig en mail om høringen eller mødet. Hun fandt det på Facebook. ”Det kan ikke være rigtigt, at sådan et stort projekt skal køres på Facebook,” sagde hun.

Hun pegede på en hel landsby syd for hende, hvor ingen vidste, at de skulle bo tæt på den nye linje. Energinet havde lovet at orientere alle inden for en kilometer fra transformatorstationen, men naboer 500 meter fra transformatorstationen vidste ingenting. ”Måske har de fået 800 høringssvar. Men hvis alle havde vidst det, havde de måske fået 8.000,” sagde hun.

Hun gjorde også opmærksom på, at projektet kører uden om det plansystem, borgerne kender: ingen kommuneplantillæg, ingen lokalplaner og ingen af de høringer, der normalt følger med. Netop derfor er det ifølge hende farligt, når folk ikke ved noget.

Hendes eksempel ramte plet. Når en nabo en kilometer væk vil bygge en lille støttemur eller en ny længe, får hun brev fra Horsens Kommune om det hver eneste gang. ”Hvis en lille kommune som Horsens kan finde ud af at finde os, så burde I som statslig institution og Energinet også kunne finde os,” sagde hun. Hun opfordrede styrelsen og Energinet til at skrive direkte til alle berørte, inden høringen slutter 18. november, så de har en reel chance for at nå at svare.

Styrelsens svar var, at det er helt almindeligt at sende høringer ud uden at skrive til den enkelte i e-Boks, og at den ikke regner med at gøre det anderledes. Den ville dog tage kritikken med tilbage til Energinet og Plan- og Landdistriktsstyrelsen. Deltageren afviste, at det er normalt: I det almindelige plansystem bliver de berørte orienteret, men dette projekt kører ved siden af det hele.

Hvem holder øje?

Ministeriet ejer Energinet og fører samtidig tilsyn med selskabet. Styrelsen understregede, at den og Energinet er to forskellige organisationer. En deltager kaldte det at kontrollere sig selv. En jurist fra en landbrugsforening i Sønderjylland fortalte, at de aftaler, lodsejere indgår med Energinet, ofte ikke er kendt af de entreprenører, der udfører arbejdet. Når lodsejerne kontakter Energinets projektledere, bliver de mødt med, at opgaven er givet videre til andre. Der ser ikke ud til at være styr på kommunikationen mellem Energinet og entreprenørerne, og kørsel uden for de aftalte arealer er noget, juristen hører om rigtig tit. Juristen bad styrelsen sikre, at Energinet følger op på sine underentreprenører, både under forundersøgelserne og selve anlægsarbejdet.

Fremskyndelse eller fritagelse?

Naturforeningen Ådal og Bakker støtter den grønne omstilling. Men vi er bekymrede for, hvordan de nye regler for elnet, solceller og vindmøller bruges nu og fremover. Mødet i Horsens bekræftede vores bekymring. Naturen bliver ikke undersøgt der, hvor masterne skal stå. Borgernes viden kommer ikke med. Myndigheden vurderer sig selv. Og når Energistyrelsen ikke stiller ekstra krav, kan Energinets konkrete projekt godkendes uden offentlig høring og uden at kunne påklages til en anden myndighed.

Sat på spidsen kan et anlæg til 12,5 milliarder kroner nu vurderes og godkendes fra et skrivebord i København, uden at den myndighed, der godkender det, har været ude at se den natur, det skal stå i. Det er landdistrikterne, der lægger jord, natur og nærmiljø til. Det mindste, man kan forvente, er, at nogen med ansvar kommer ud og ser det med egne øjne.

Det, der kaldes fremskyndelsesregler, ligner efterhånden mere fritagelsesregler. Vi frygter, at det er naturen og miljøet langs hele strækningen og alle de steder, hvor reglerne bruges, der kommer til at betale prisen.

Høringen slutter 18. november. Vi opfordrer alle, der kender til natur, dyreliv eller beboere langs linjen, til at skrive et høringssvar. Hvis man altså kan nå det på de knap tre uger, der er tilbage af en høringsfrist på kun fire uger.

Naturforeningen Ådal og Bakker

aadalogbakker.dk

Medier og journalister må frit citere og bringe artiklen og billederne helt eller delvist, når Naturforeningen Ådal og Bakker nævnes som kilde.